

nes territorier sætter Gunilla Ingmar i relation til stormagternes interesse-sfærer i perioden. Det påvises, hvorledes de tre stormagtsbureauers dominans gav kartellet en imperialistisk karakter. De mindre nationale nyhedsbureauer indtog en absolut underordnet rolle i systemet.

Med udbruddet af Første Verdenskrig blev forbindelsen mellem de krigsførende parters nyhedsbureauer afbrudt. Da havde kartellet gennem næsten et halvt århundrede bestemt, på hvilke præmisser nyhedsformidlingen i Europa foregik. Det føles på denne baggrund ærgerligt, at disputatsen så konsekvent koncentrerer om nyhedsbureauernes virksomhed og udelader det formidlede nyhedsmateriale. Det kunne have været spændende at se, hvor direkte en sammenhæng der var mellem de skiftende politiske påvirkninger af nyhedsbureauerne og deres skiftende udformning af nyhedsmaterialet. Disputatsen er en såre fortjenstfuld udredning af senderstrukturen i perioden. Men der savnes en redegørelse for senderstrukturens indflydelse på indholdsstrukturen. Disputatsen vil blive endnu mere interessant, hvis den bliver fulgt op af en indholdsanalytisk studie af tidsperiodens nyhedsudbud.

Erik Lund

NYESTE TID

Lloyd George Family Letters 1885-1936. Edited by Kenneth O. Morgan. Published jointly by University of Wales Press and Oxford University Press, 1973. 227 s. £ 4.50.

Der er ingen mangel på materiale til belysning af Lloyd Georges politiske indsats i glansperioderne som radikal sociallovgiver før 1. verdenskrig og som premierminister mellem 1916 og 1922. Ej heller skorter det på vidnesbyrd – i dagsbogs- og memoireform – fra nære medarbejdere om hans personlighed og arbejdsmetoder. Når der stadig optræder et problem i britisk historiskrivning, der hedder »den egentlige Lloyd George« hænger det naturligvis dels sammen med, at denne dynamiske walisiske sagfører på så mange måder var utraditionel som britisk ledertype; men også med den sjældenhed, hvormed han ytrede sig fortroligt i skriftlig form. Han efterlod sig ingen dagbøger af betydning og meget lidt privat politisk korrespondance. The Lloyd George Papers i Beaverbrook Library i London indeholder fortrinsvis materiale fra kolleger og medarbejdere.

Det foreliggende udvalg af breve fra hans første hustru Margaret Lloyd Georges papirer, udgivet med kærlig og sikker hånd af professor Kenneth O. Morgan, retfærdiggøres derfor først og fremmest af, at vi her har Lloyd George selv på prent i en lang serie missiver til ægtefællen, der i lange perioder boede adskilt fra sin mand i hjemmet i Wales. Det kronologiske tyngdepunkt i samlingen ligger i Lloyd Georges tidlige karriere før 1902; forholdet mellem de to var i lange perioder herefter køligt, bortset fra, at de i Lloyd Georges ministerperioder oftere boede sammen i tjenesteboligerne i Downing Street og derfor ikke havde behov for at kommunikere skriftligt.

Det lidt særegne forhold mellem afsender og modtager af disse breve, sæt-

ter sit præg på indholdet. Skal det således tages som udtryk for den unge Lloyd Georges brændende ambitioner og énojede karrierejag, at så mange breve handler om de fremragende taler, hvormed han knuste sine modstandere og det bifald, han høstede herfor hos sine meningsfæller – eller er der her tale om at skrive noget til hustruen, som han mener vil glæde hende at høre og som måske kan retfærdiggøre, at familielivet forsømmes på det politiske livs alter? Det er i hvert fald sandsynligt, at det har været for hustruens skyld, at Lloyd George i så mange breve beskæftiger sig med walisiske forhold.

Udgiveren betegner disse breve til familien som "essentially political rather than personal" (s. 9). Dette er rigtigt for så vidt som mange af dem handler om politik og viser noget om Lloyd Georges metoder i det politiske spil. Det kan derimod ikke siges, at de bidrager så forfærdeligt meget – og slet intet afgørende nyt – til forståelsen af periodens vigtigste politiske begivenheder. De skal læses som fascinerende menneskelige dokumenter; som vidnesbyrd om Lloyd Georges tidlige bestræbelser for at beherske det politiske håndværk i alle detaljer og hans bevidsthed om at være noget usædvanligt: "Everybody very civil to me as they would be to a dangerous wild animal whom they fear and perhaps just a little admire for its suppleness and strength" skrev han efter et besøg på Balmoral i 1911 (s. 159). Vilddyret blev dog i sidste ende tæmmet af de konservative. Regeringssamarbejdet fra 1916 sled politisk mest på Lloyd George, og i 1922, da de konservative besluttede at afbryde samarbejdet, stod han i en politisk isolation, han aldrig senere slap ud af. Den udbrændthed, som lyser ud af brevene fra dette tidspunkt, står i stærk kontrast til førkrigstidens energiske optimisme:

"I lunched with Bonar today", skrev han nogle uger før de konservative dannede regering under Bonar Law, "He cheered me up as usual by telling me I looked very much older than he did and as to the political situation it was so bad as to be quite irretrievable. I don't like the outlook and I am not clear what to do I am worried and unhappy" (s. 196). Han genvandt sin optimisme og sin iderigdom, men aldrig den politiske magt.

Jørgen Sevaldsen

Ian H. Nish: Alliance in Decline. A Study in Anglo-Japanese Relations 1908–1923. University of London, Historical Studies XXXIII. London, The Athlone Press, 1972. xii + 424 s., 3 kort. £ 7.50.

Bogen kan betragtes som en direkte fortsættelse af forfatterens tidligere studie over den engelsk-japanske traktat fra 1902 (anmeldt i HT 12 III, s. 346 f), og den følger i sin disposition og metode nøje linierne fra den første bog. Til sammen danner de to bøger en studie over denne alliances opståen, udvikling og afslutning.

Forfatteren påpeger, at udenrigspolitikken vilkår gradvis ændrede sig bl. a. som følge af, at kommunikationerne blev hurtigere, og at de to lande – især Japan – blev mere afhængige af den offentlige mening og af pressen. Forfatteren gør dog ikke i fremstillingen megen brug af dette synspunkt, og hans kildemateriale er næsten udelukkende de diplomatiske korrespondancer og andre officielle akter.

Vigtigere at holde sig for øje er det, at de politiske vilkår for alliancen æn-